VITOVLJE, ČEPOVAN: Že četrti pohod po Mihajlovi poti od Vitovelj do Čepovana

Šest ur hoje v spomin in opomin

Člani Društva prijateljstva Slovenije in Azerbajdžana so že četrtič organizirali pohod po Mihajlovi poti od Vitovelj do Čepovana.

Pohod se je pričel v Šempasu, kjer so goste iz Azerbajdžana, Rusije, domačini in predsednica krajevne skupnosti **Barbara Kante** položili venec pred spomenik heroju Mehdiju Huseynzadeju – Mihajlu. Srečali pa so se tudi z domačinom **Ivanom Cernatičem**, ki je kot devetnajstletni terenski delavec OF, 16. novembra 1944, ob skupini pripadnikov Ruskega bataljona, s konjsko vprego peljal truplo Mihajla v Čepovan.

Približno 30 kilometrov so pohodniki, s postanki pri posameznih obeležjih, v spomin na dogodke med vojno, prehodili v šestih urah. V dveh urah so prispeli na Kopitnik, ki ga je Mihajlo v eni od svojih pesniških izpovedi v svojem navdušenju opisal kot "kraj nezemeljske lepote". Tu je bilo med vojno pomembno obveščevalsko mesto, tokrat pa so pohodnike z dobrodošlico in čajem pričakali člani borčevske organizacije Trnovo.

Letošnji pohod v organizaciji Društva prijateljstva Slovenije in Azerbajdžana, Planinskega društva Nova Gorica in v sodelovanju z borčevsko organizacijo je bil najštevilčnejši doslej. Udeležili so se ga tudi člani slovenskih planinskih društev iz Gorice in Sevnice ter člani Društva pohodniki Triglav iz Nove Gorice. Poleg predstavnikov krajevnih skupnosti, občine in drugih veteranskih organizacij, pa so bili pohodniki še posebej veseli gostov iz Azerbajdžana, veleposlanika republike Azerbajdžan, njegovo ekscelenco **Galiba Israfilova**, atašeja **Azira Salamova** in atašeja **Azara Heybatliva**.

Pohod pa sta počastila tudi dva predstavnika urada vojaškega atašeja Ruske federacije v Sloveniji, vojaški, mornariški in letalski ataše, polkovnik **Aleksander Krasnov** in namestnik vojaškega atašeja, podpolkovnik **Sergeju Banin**. Posebno lepo pa je bilo videti tudi mlade vojake in študente obrambnih sil iz Azerbajdžana in vojake I. brigade Slovenske vojske z Ajševice, s polkovnikom **Francem Pangercem**.

Pohod je spomin na pot, ki so jo partizani med vojno, 1-6. novembra 1944, opravili v povsem drugačnih pogojih, ko so z vprežnim vozom prepeljali truplo mladega, petindvajsetletnega, izjemno pogumnega Mihajla iz groba v Vitovljah na pokopališče v Čepovan.

Mladi Azerbajdžanec, Mehdi Husejnzad, za domačine Mihajlo, je padel pod streli Nemcev 2. novembra 1944. Bila je neenakovredna bitka, iz katere se ni mogel rešiti. Domačini so ga pokopali ob zidu, kjer so ga našli, vendar so se zaradi njegovega herojstva odločili, da mu izrazijo zadnje spoštovanje tako, da ga prepeljejo v skupno grobnico na osvobojeno ozemlje v Čepovan in da na ta dan razglasijo dan žalovanja za vse partizanske odrede.

Letošnji pohod je bil najštevilčnejši doslej.

Pohodniki so bili še posebej veseli gostov iz Azerbajdžana.

Usoda je med vojno na naše ozemlje pripeljala kar veliko tujcev, predvsem pripadnikov bivše Sovjetske zveze. Med njimi je bil tudi Mehti Hanifu Ogli Husein – Zade. Po duši umetnik, slikar, pesnik, pisatelj, je že pred vojno študiral francoščino in nemščino. Želel je delovati na področju umetnosti, toda začela se je vojna. Že avgusta 1942 je bil ranjen kot vodja minometa v bitki za Stalingrad, kjer je padel v nemško ujetništvo. Tam je deloval kot vodja antifašistične ilegale. Z Nemci je prišel v Trst, kjer je uspešno sodeloval z enotami varnostno obveščevalne službe. Bil je izjemen diverzant. 2. aprila 1944 je razstrelil kinodvorano na Občinah, kjer so bili gledalci nemški oficirji in podoficirji. Maja 1944 je v vojaškem domu v Trstu pustil kovček z eksplozivom. Na območju Gorice je sodeloval z znanim diverzantom iz Bilj, Ivanom Sulčem – Carjem, ki je bil komandir čete VOS na območju Tržiča. Februarja leta 1944 je organiziral skupinski pobeg k partizanom.

Bil je izjemen diverzant in obveščevalec. Njegove akcije so strašile Nemce v Trstu in okolici. Anglo-ameriška komisija pr IX. Korpusu mu je večkrat izrekla priznanje za njegove akcije, med ljudstvom pa si je pridobil spoštovanje in občudovanje.

In tako se je spletla globoka vez med domačini in mladim Mihajlom in njegovimi kolegi v Ruski brigadi. Med nami še živijo ljudje, ki so vse te dogodke doživeli in tudi poznali Mihajla. *"Ne morem ga pozabiti!"* je napisala domačinka iz Vitovelj.

11. aprila leta 1957 so posthumno, po ukazu prezidija vrhovnega Sovjeta SSSR, Mehtiju Hanifu Ogli Huesin-Zadeju podelili naziv heroja Sovjetske zveze.

V Vitovljah, kjer je padel Mihajlo, je postavljena spominska plošča, ki so jo odkrili 3. junija 1983. Leta 2011 so v spomin narodnemu heroju Mihajlu in v spomin na Ruski bataljon v prisotnosti predsednika Azerbajdžana **Ilhama Alijeva** in predsednika Slovenije **Danila Turka** odprli muzej v Šempasu, v zgradbi bivše šole. Pred njo je spomenik, doprsni kip Mihajla, na skupinski grobnici v Čepovanu pa je plošča z njegovimi podatki.

V Čepovan so pohodniki prišli z zastavami, pojoč partizanske pesmi. Sledila je lepa zaključna slovesnost, nato pa so se delegacije in pohodniki ob spremstvu zastav odpravili na čepovansko pokopališče, kjer so v čast Mihajlu in vsem padlim junakom k skupni grobnici položili vence.

Za ohranjanje teh spominov skrbijo člani Društva prijateljstva Slovenije in Azerbajdžana, pod vodstvom predsednika **Andreja Kompare**, ki pa bi poleg prijateljstva želeli utrditi tudi medsebojne gospodarske, kulturne, športne in druge vezi.

DORA LEVPUŠČEK